

Van: Souschef DES Datum: 9 augustus 1967
Aan: DGES no.: 666
Onderwerp: Gedraglijn bij Frans veto.

In verband met Uw desbetreffend verzoek moge ik hieronder enkele opmerkingen maken over de te volgen gedraglijn bij een eventueel Frans veto op Englands toetreding.

Naar het zich laat aanzien, zal Frankrijk nog een tijd lang de verdragingsstaktiek kunnen toepassen. Het zal dan ook moeilijk zijn het moment van een Frans veto aan te wijzen, tenzij de Franse President aan alle gepraat, ook binnen de Zes, een eind wil maken. Bovendien ziet het er naar uit dat zowel Engeland als de Vijf er belang in zien dat het gesprek met Frankrijk, bij voorkeur à Sept, maar anders à Six, wordt voorgezet. Betwijfeld moet worden of in dit klimaat drastische acties het gewenste effect zullen sorteren. Zolang er niet een duidelijk veto is, kan alleen op incidentele punten worden afgeremd, met als argument dat de Britse zaak voorrang verdient.

Mocht niettemin op een gegeven moment een veto aanwijsbaar zijn en derhalve een reactie noodzakelijk, dan mag men er van uitgaan dat het zeer moeilijk zal zijn Frankrijk van verdragsschending te betichten. Acties, in strijd met het verdrag, lijken reeds op deze grond problematisch. Daarbij komt dat wij hiervoor vermoedelijk ook geen medewerking van de Vijf zullen krijgen. Voor een Unie met de EFTA-landen is op zijn minst medewerking van België en Luxemburg vereist, vanwege onze Benelux-verplichtingen.

Bij een beoordeling van enigerlei actie naar aanleiding van een Frans veto, moet duidelijk zijn welke oogmerken men hiermede heeft. Het komt mij voor dat het belangrijkste oogmerk is een poging te doen Frankrijk te forceren. Als secundair doel zou kunnen worden gesteld dat, mocht dit niet gelukken, een verdragingsactie wordt gevoerd, waarvan Frankrijk hinder ondervindt. Hierdoor wordt permanent een zekere druk op Frankrijk uitgeoefend en wordt bovendien aangetoond dat er grenzen zijn aan de continentale oriëntatie waartoe Frankrijk ons wil dwingen. M.i. zou de actie niet moeten worden gericht op het voeren van een beleid dat uitsluitend met nationale belangen in de enge zin van het woord rekening houdt. Deze "harde" lijn, die in 1963 ingevolge besluit van de Ministerraad zou worden gevolgd, heeft niets opgeleverd omdat wij via "package deals" toch weer tot het normale tempo van integratie zijn teruggekeerd.

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 2 -

In beginsel kan men zich drie soorten operaties indenken:

- a) Nederland neemt niet meer deel aan normale werkzaamheden van de EEG, doch staat toe bijv. via de schriftelijke procedure technisch noodzakelijke kwesties te doen afhandelen. Dit zou een actie zijn, analoog aan die welke Frankrijk twee jaar geleden voerde.
- b) Nederland neemt wel aan alle overleg deel en werkt wel mee aan besluiten, mits deze niet verder gaan dan consolidatie van de huidige stand van de integratie.
- c) Nederland stelt, intern, een lijst van onderwerpen op waaraan geen verdere medewerking wordt verleend.

Over De keuze tussen deze drie mogelijkheden wordt mede bepaald door de positie van de Vijf, waarmee hierover overleg kan worden gepleegd. Uiteraard moet de voorkeur worden gegeven aan een actie van de Vijf, hoewel geïsoleerde actie van Nederland niet moet worden uitgesloten. Op dit moment lijkt het nog te vroeg om een definitief oordeel te kunnen geven ten gunste van één van de drie mogelijkheden. Wel moge op de volgende complicaties worden gewezen:

1. Ongetwijfeld zal het bezwaar worden aangevoerd dat Frankrijk zijn medewerking aan de EEG bij een dergelijke actie van de Vijf of enkele landen van de Vijf zal opzeggen. M.i. zou een dergelijk risico moeten worden aangevaand. Als Frankrijk bovendien verdragsschennis pleegt, zou de mogelijkheid onder ogen moeten worden gezien dat, zo mogelijk met Frankrijk in de lege stoel, de toetreding van andere landen wel wordt gerealiseerd.
2. Met name tegen de acties sub a) en b) zal worden aangevoerd dat de EEG op den duur niet meer kan reilen en zeilen indien geen voortgang wordt gemaakt. Dit argument deed ook opgang in het najaar van 1965. In dit verband verdienen acties sub b) en c) misschien de voorkeur boven actie sub a). Afgewezen moet echter worden de theorie dat per se beslissingen op nieuwe gebieden nodig zijn om te vermijden dat de EEG uit elkaar valt.
3. Het Nederlandse bedrijfsleven zal ongetwijfeld aandringen op voortgang, met name t.a.v. zaken waarin Nederland geïnteresseerd is. Hiertegenover kan worden opgemerkt dat, met de realisering van de douane-unie en het land-

- 3 -

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 3 -

bouwbeleid de belangrijkste resultaten op economisch-commercieel gebied zijn geboekt. Ook bij verdere voortgang op het gebied van de economische unie, zal de psychologische stimulans van de Gemeenschappelijke Markt voor bedrijfsleven en investeerders bovendien zwakker worden. Het EEG-effect op investeringen begint trouwens al te verflauwen.

4. Ongetwijfeld zal druk van buiten worden uitgeoefend om ~~atkins~~ t.a.v. de externe betrekkingen voortgang te maken. Nu de Kennedy-ronde achter de rug is, gaat het met name om de lopende associaties. Aangezien juist bij de ontwikkeling van de externe betrekkingen in de Zuidelijke richting de door Frankrijk gewenste politieke oriëntatie tot uitdrukking wordt gebracht, lijkt het risico van een verslechtering van de betrekkingen met deze landen aanvaardbaar, mede omdat het duidelijk is dat de oorzaak niet ligt bij onze houding t.o.v. deze landen. Het afremmen of blokkeren van de besprekingen met deze landen lijkt echter alleen te verdedigen indien wij bereid zijn ook op interne punten, die voor ons economisch interessant zijn, besluitvorming tegen te gaan.

Men zou ook kunnen redeneren dat men bereid is de externe relaties te consolideren (ad b). Dit zou bijv. kunnen inhouden dat besprekingen die reeds lang gaande zijn of uit een oude verplichting voortvloeien worden afgerond (Oostenrijk, Tunesië en Marokko), en nieuwe akkoorden kunnen worden aangegaan als de oude aflopen (Yaoundé-landen, Griekenland, Turkije en Israel). Op die gronden zou men de onderhandelingen met Oostenrijk, Tunesië en Marokko kunnen voortzetten en zou men zich bereid kunnen verklaren over vernieuwing van de Yaoundé-conventie (per 1 mei 1969), van het Turkse associatie-akkoord (per 30 november 1969), eventueel het financieel protocol van Griekenland (per 31 oktober 1967) en het handelsakkoord met Israel te onderhandelen.

Het bezwaar van deze meer soepele gedragslijn is echter dat de druk van landen die worden uitgesloten zal toenemen. Israel zou alleen recht hebben op een nieuw handelsakkoord. Met Algerije zouden geen onderhandelingen worden geopend en met Spanje zouden de onderhandelingen moeten worden afgeremd of stopgezet. Men kan zich overigens afvragen of men het akkoord met Spanje kan afhouden, terwijl men juist gepoogd heeft met de te treffen overeenkomst geen

- 4 -

COPIE-MEMORANDUM

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 4 -

politieke daad te stellen.

Het is duidelijk dat men zich op een hellend vlak begeeft zodra men de besprekingen met bepaalde associatie-candidaten wil voortzetten. Misschien is een tussenoplossing mogelijk door eenvoudig verlenging van bestaande akkoorden toe te staan en alleen voor Oostenrijk een uitzondering te maken omdat de onderhandelingen reeds lang gaande zijn.

In het licht van het bovenstaande zal t.z.t. wellicht met name een actie sub b) of c) moeten worden overwogen. Deze actie zal, zeker als het een actie van de Vijf wordt, er vermoedelijk toe leiden dat Frankrijk een tegenzet wil doen. Men moet dus het risico aanvaarden van een escalatie. Daarbij rijst de vraag of men de consequentie wil aanvaarden dat Frankrijk zich eventueel uit de EEG terugtrekt. M.i. moet dit risico worden aanvaard, omdat anders de kans groot is dat uiteindelijk toch niets wordt ondernomen.